

Felip Curtoys i el seu temps (funcionari i polític)

per Joan Prats i Bonet

Nota: Aquest article és la conferència –amb alguns afegits– que pronuncià el senyor Prats Bonet el dia 6 de novembre de 1991 dins del XVIIe Curs Eivissenc de Cultura, organitzat per l'I.E.E.

Felip Curtoys (1837-1916) fou un eivissenc polifacètic que destacà en nombroses activitats: advocat, funcionari públic, polític, periodista, escriptor en prosa i en vers, etc.

Quan als setze anys perdé el seu pare va estar col·locat a un comerç de Dalt Vila, barri on havia nascut, i poc després passà a treballar a l'estafeta de correus, a la cantonada de l'edifici de l'Ajuntament, molt prop de ca seua. D'aquesta estafeta ben aviat n'arribà a ser el màxim responsable. Això ocorregué el 9 de juliol de 1855 quan tot just tenia 18 anys. Cobrava 300 pessetes anuals.

Escolats dos anys, a partir de l'1 d'agost de 1857 ja cobrava 1.250 pessetes, que aleshores era un bon sou. Més endavant hauria pogut ocupar el càrrec d'Administrador Principal de Correus de les províncies de Balears i d'Osca, però no li interessà i mai no en prengué possessió.

Després de la revolució de 1868, per ordre del ministre de la Governació de 29 de novembre, se'l nomenà Oficial de Primera Classe d'Administració Local amb un sou de 3.000 pessetes anuals.

Entre el destronament d'Isabel II i la restauració d'Alfons XII va ser secretari dels Governaments Civils de Balears, de Tarragona i de Lugo. Estant destinat a Tarragona, vacant la plaça de Governador Civil i amb ocasió de la visita a aquella capital del rei Amadeu de Savoia va ser Felip Curtoys el de rebre'l com a màxima autoritat de la província.

Quan caigué Cánovas per primera vegada, políticament s'entén, i ocuparen el poder els progressistes se'l no-

menà Sots-governador de Figueres, càrrec que ocupà del 12 de març de 1881 al 13 de març de 1882. Ja llavors, al mateix temps i de 1880 a 1884, era diputat provincial de Balears.

D'octubre de 1886 a abril de 1891, llevat d'un petit parèntesi que quedà sense càrrec i vivint a Eivissa, va ser Secretari dels Governaments Civils de Lleó, Castelló i Balears. Ja cobrava 4.000 pessetes anuals.

El 20 de juliol de 1899 tornà a ocupar el mateix càrrec a Tarragona on estigué, aquesta vegada, quasi vint anys.

El 1904 fou destinat a Lleó uns mesos i després passà a Biscaia on romangué gairebé un any. Sempre com a Secretari del Govern Civil.

Encara de 1905 a 1907, abans de jubilar-se exercí el mateix càrrec a Orense, Terol i Tarragona una vegada més.

Tot el dit fins ara, com a funcionari de l'Administració Central. De maig a setembre de 1886 va ser amb caràcter interí Secretari de l'Ajuntament d'Eivissa. Anys abans i també després de la dècada dels noranta va ser professor de francès al Col·legi de Segona Ensenyança d'Eivissa.

Als darrers anys de la seua vida, amb més de setanta anys, encara era assessor de la Comandància de Marina d'Eivissa.

Al llarg de la seua vida, mai no fou aliè a la política. Cal tenir present que en aquells temps el càrrec de Secretari d'un Govern Civil era un càrrec polític. Qui l'ocupava ho feia en base a una afinitat ideològica amb el govern de torn i estava exposat a deixar-lo forçosament tan prompte com es produïa un canvi de govern, canvis de govern que en

aquella època eren molt freqüents.

Fins a la dècada dels anys noranta, és a dir fins als cinquanta anys d'edat, Felip Curtoys milità en el partit liberal progressista que encapçalava Práxedes Mateo Sagasta. Però a començaments d'aquesta dècada, per diferències amb els seus companys de partit, va començar a adoptar unes actituds i comportaments cada vegada més allunyats de la línia oficial del progressisme.

No és que poguem dir que es passàs al partit conservador però sí que es va desentendre de l'activitat oficial progressista i degut a defensar punts de vista eivissenquistes d'una banda i també degut a la seua proximitat a les tesis defensades per l'Església d'altra banda, en ocasions el trobam molt prop de postures coincidents amb les dels dirigents locals del conservadurisme.

A començaments de 1863, quan tenia 25 anys, ja fou inclòs a una terna de suplents d'una comissió pericial de l'Ajuntament d'Eivissa. Es tractava d'una comissió assessora per a valoracions, conflictes vesinals, etc. Si bé no arribà a actuar és ja un exponent de la consideració en què se'l tenia de persona assenyada i amb criteri.

En aquesta dècada dels anys seixanta, abans de la revolució de 1868, Curtoys era un jove funcionari de correus que estava en desacord i s'oposava de manera decidida a la situació política vigent en el país. Va formar part a la nostra illa d'un moviment d'oposició al règim establert en el qual a més d'ell hi figuraven:

Bernat Sellaras que havia estat alcalde de la ciutat durant el bienni progressista, anys 1854 i 1855.

La Isla, periòdic de tendència conservadora, que Felip Curtoys manà tancar el juliol de 1885, quan era batle accidental d'Eivissa. Foto: Toni Pomar.

Joan Tur Llaneras que més endavant es passaria als conservadors.

Bernat Calvet sempre progressista, com altres membres de la seua família. Tant ell com el seu oncle foren alcaldes d'Eivissa entre la revolució que derroca Isabel II i la restauració alfoncina; i el seu fill, molts anys després ja en el nostre segle XX, fou alcalde progressista de Palma.

Jacint Aquerza que es distingí a Eivissa quan la revolució de setembre de 1868; tant ell com l'esmentat ex-alcalde Bernat Sellaras varen ser membres de la Junta Provincial de Govern de Balears que es constituí després de la re-

volució de setembre de 1868. El seu fill Jacint Aquerza, fou bon escriptor i mereixedor de ser recordat.

I Vicent Jordan sempre fidel amic de Curtoys.

Lògicament aquest grup dissident comptava amb el recolzament d'un bon parell de militars de fora confinats a Eivissa per les seues idees polítiques. Aquesta oposició paral·lelament al que succeïa a la resta d'Espanya, cada vegada estava més ben organitzada i es mostrava més i més combativa en una lluita contra els darrers governs d'Isabel II i contra el caciquisme de l'època. La situació acabà com és sabut en la re-

volució i derrocament d'Isabel II l'any 1868.

D'aquest moviment insular organitzat d'oposició al règim n'era president en Bernat Sellaras i Felip Curtoys n'era el secretari. El mateix Curtoys ens conta algun moment compromès i de perill:

El mes d'agost de 1867 Sellaras i Curtoys viatjaren a Palma per entrevistar-se amb altres companys seus d'oposició. Portaven documents que els escantaven com a conspiradors. L'alcalde de la ciutat, addicte al Govern recelava d'ells i va posar aquest telegrama al Governador Civil de la Província: «Sellaras i Curtoys president i secretari del moviment progressista, sortiren amb el vapor cap a Palma. Duen documents polítics i han dit que anaven a posar-se d'acord amb els seus amics».

A l'arribada del vapor a Palma s'adonaren que damunt el moll hi havia no només els carrabiners de sempre sinó també uns policies, així que desconfiaren i amagaren els documents dins el tub d'un bastó de passeig que deixaren dins una cabina... sembla que la del capità del vapor.

Efectivament, quan desembarcaren varen ser detinguts, escorcollats i portats a la presó, on hi quedaren incomunicats durant set hores. A la nit del mateix dia se'ls va conduir al castell de Bellver on estaven tancats els presos polítics. Se'ls va processar i varen estar a punt de ser enviats desterrats a l'Àfrica, a Fernando Poo com diu el mateix Curtoys. Però finalment i sortosament per a ells, l'autoritat militar no pogué trobar proves per condemnar-los i pogueren tornar lliures a Eivissa després d'uns quants dies de detenció.

Molts anys més endavant, l'any 1890, Curtoys ho deixava escrit així:

«Som els que infants encara, férem el nostre aprenentatge a les files del partit progressista; els que des de 1863 a 1868 vàrem combatre en la premsa, en els comicis i per tot arreu... els que desafiam els governs reaccionaris i els deshonoros i vexatoris caciquismes locals... els que per denúncies i persecucions anàrem a parar als calabossos de Palma, a l'històric castell de Bellver, havent estat en les llistes d'embarcament cap a Fernando Poo. Som els que des de 1868 fins ara, mai no hem rene-gat de les nostres creences. Seguim

amb Sagasta. Estam amb el partit liberal d'Eivissa que proclama la moralitat i la justícia. Estam amb Garijo. Per el progrés i la llibertat.»

D'aquella primerenca etapa d'oposició són, entre altres, dos incidents que ens conta Macabich:

Felip Curtoys que fou impressor i periodista, redactà o manà redactar un full anònim de clara oposició al Govern. Però la policia va descobrir traces d'aquell full a la vella impremta de Curtoys. El seu ajudant, Vicent Jordan, que llavors era un al·lot de quinze o setze anys, també militant del partit progressista del seu mestre i amic, no el va voler escantar i aquesta valenta lleialtat el va portar a la presó per uns mesos.

Referint-se a aquest esdeveniment, Innocenci Val, eivissenc desconegut per a molts de nosaltres, en un llarg article polític publicat en el setmanari *El Ibicenco* que dirigia llavors, juliol de 1890, el mateix Curtoys escrivia que els autors de l'anònim eren Pere Palau i Felip Curtoys. I que Vicent Jordan per negar-se a confessar-ho i denunciar-los havia passat un any a la presó de Palma.

El segon relat de Macabich i del qual Curtoys en sortí millor, diu que una vegada publicà com a corresponal a Eivissa d'un periòdic de Palma, un article que no agradà al Governador Civil. Aquest cridà al seu despatx el director del diari perquè li donàs el nom del periodista eivissenc. El director que era progressista com ho era Curtoys, va fer com si en aquell moment no recordàs el nom però li prometé que l'endemà li ho comunicaria. Anà tot seguit a telegrafiar a Curtoys per posar-se d'acord. I determinaren que l'autor de l'escrit en qüestió havia estat un pobre home mort el dia abans.

Havent triomfat la revolució de 1868 i havent estat Curtoys part activa del moviment rebel a Eivissa va continuar com a secretari de la Junta Revolucionària a la nostra illa. Com a reconeixement a la seua tasca bel·ligerant vers la situació anterior i pels mèrits que reunia no tardà en ser nomenat per reial ordre de 13 de gener de 1871 Secretari del Govern Civil de la Província de Balears. Tenia 33 anys.

De Balears, l'any següent, 1872,

passà a ocupar el mateix càrrec a Tarragona, que va ser quan va rebre en funcions de Governador Civil d'aquella província el nou rei Amadeu de Savoia.

Passat el període revolucionari, ins-taurada la monarquia d'Alfons XII de la mà de Cánovas del Castillo i succeint-se a la segona meitat de la dècada dels 70, governs conservadors, lògicament Curtoys com altres liberals tengué de passar a un segon pla.

Però quan es produí el relleu, és a dir el canvi de govern segons els acords de Cánovas i Sagasta, Felip Curtoys es presentà a les eleccions per a diputat provincial per Balears i obtengué l'escó. Fou diputat balear la legislatura de 1880 a 1884. A més, per reial ordre de 24 de febrer de 1881 va ser nomenat Sots-governador Polític del partit de Figueres a la província de Girona com hem dit abans.

Com a diputat provincial ens consta que Felip Curtoys donà suport al projecte de bastir un llatzaret d'observació a l'Illa Grossa o Illa d'en Valarino, que no va prosperar. També que intervingué en la resolució d'un problema que patí l'ajuntament d'Eivissa a finals de 1883: que degut a una forta pujada d'impostos ningú no volia ser regidor i l'alcalde, el metge Josep Nieto i Prats, es trobava tot sol i lògicament l'Ajuntament no podia funcionar.

Es pogué arreglar la qüestió en una magna reunió a la qual hi assistí el Governador Civil, senyor Loygorry desplaçat a propòsit des de Palma i en ella s'assolí una via de compromís que fou acceptada alhora per conservadors i liberals.

El mes de juny de 1885 hi hagué eleccions municipals per renovar una meitat del nombre de regidors. Els liberals progressistes, entre els quals es trobava Curtoys, coparen totes les regidories. Prengueren possessió l'1 de juliol i juntament amb els que continuaven el seu mandat varen elegir Antoni Pujol i Tur com a alcalde i Felip Curtoys com a primer tinent d'alcalde. Atès que el primer no es trobava bé de salut als pocs dies ja era Felip Curtoys el d'ocupar-se accidentalment de la batllia.

Hi havia llavors una gran rivalitat entre liberals i conservadors.

Va ser aquell mes de juliol quan Felip Curtoys en funcions d'alcalde es

barallà amb els conservadors i els va prohibir que seguissin publicant el periòdic setmanal «La Isla» perquè els mancaven certs requisits legals i en definitiva per motius polítics. Efectivament es tancà «La Isla» però el mes vinent començà a publicar-se «El Ebusitano» també setmanari conservador amb les mateixes seccions y amb els mateixos col·laboradors que el periòdic suprimit.

El 25 de novembre d'aquell any, 1885, va morir el rei Alfons XII. Cánovas va cedir a Sagasta la responsabilitat de formar un nou govern. El liberal mallorquí Miquel Socias Caimari, diputat provincial per la circumscripció d'Eivissa i Formentera va ser nomenat Governador Civil de Terol i volgué endur-se'n Curtoys com a Secretari del Govern Civil d'aquella província. Però Curtoys no li va interessar el càrrec de Terol sinó que confiava que se n'hi donaria un de millor. A primers de gener de 1886 va dimitir com a regidor i mentre esperava que el nou càrrec arribàs, que era segur perquè els liberals estaven en el poder, acceptà fer-se càrrec provisionalment de la Secretaria de l'Ajuntament d'Eivissa, perquè el seu titular, Joan Gotarredona, estava malalt. Efectivament el desitjat càrrec arribà: Secretari del Govern Civil de Lleó, primer, i de Castelló de la Plana, després.

Tornà a viure a la nostra illa els anys 1889 i 1890 i va ser director del periòdic *El Ibicenco*, liberal progressista propietat de Josep Verdera, que té dedicat el carrer de davant Sant Elm. Va ser en aquells temps que començà a adoptar postures i actituds cada vegada més crítiques amb els seus companys de partit, liberals fusionistes, i finalment es produí l'allunyament de Curtoys de la línia liberal progressista per aproximar-se a la conservadora.

Durant aquestos anys en la política local i en l'adscripció dels polítics en un ban o l'altre es registraren nombrosos canvis i transvasaments extraordinaris difícils de seguir puntualment. Hi hagué una gran escissió en el partit conservador, del qual se separà el fins llavors màxim líder Josep Riquer i Llobet, que es passà amb familiars i amics a les files progressistes, donant lloc que els Tur s'ensenyorissin del partit conservador. Igualment hi hagué divisions

al si del partit liberal fusionista, del qual se'n separaren persones tan valuoses com Felip Curtoys.

Aquest trasbals difícil de justificar, pot constatar-se amb el nostre personatge que va haver d'abandonar per desviacionisme editorial la direcció del periòdic *El Ibicenco*, propietat de Josep Verdera, que era des de sempre un significat fusionista. Tot d'una amb alguns companys de redacció que li eren fidels va fundar i dirigir una altra publicació setmanal de signe contrari amb una nova capçalera: *Ibiza*.

També sorprèn el seu nomenament, i la seua acceptació, per exercir, a continuació, el càrrec de Secretari del Govern Civil de Balears que l'ocupà des d'agost de 1890 a l'abril de 1891 sota un govern conservador: el que es formà a la caiguda de Sagasta el juliol de 1890.

A indicacions de Felip Curtoys, Secretari del Govern Civil de Balears, es decretaren moltes suspensions de corporacions municipals eivissenques progressistes. Van ser destituïts alguns càrrecs públics i es clausurà la societat *El Comercio* o *La Academia del Pueblo* on es reunien els liberals de la ciutat. I tot allò per motius polítics. Va actuar amb una gran duresa i autoritarisme contra les faccions que considerava contràries, cosa només excusable tenint present que amb tota seguretat els seus adversaris haurien fet el mateix amb ell.

Va fer nomenar una corporació municipal addicta als conservadors, al front de la qual posà Josep Tur i Llaneres en funcions d'alcalde. El diari *El Liberal* de Madrid, amb motiu de la clausura de *La Academia del Pueblo* publicà un escrit molt llarg firmat per significats liberals eivissencs com Frederic Lavilla, Josep Verdera, Guillem Ramon, Francesc Medina, Joan Roman, Antoni Prats, etc. afirmant que es passaven als anglesos per falta de llibertats i per veure's cohibits per les autoritats i per la guàrdia civil. Deien que els advocats es darien de baixa avergonyits d'exercir la seua professió en un país on es produïen atropellaments semblants. Acabaven dient que s'adreçarien al consolat anglès per demanar acollir-se a la bandera britànica.

El mes d'abril de 1891 va cessar

Curtoys com a secretari del Govern Civil de Balears. La cessació fou fruit de les gestions del diputat per Eivissa, Cipriano Garijo, a petició dels progressistes eivissencs, davant el Comte de Sallent, cap dels conservadors de Mallorca.

Soprèn també aquest fet per quant abans Curtoys i Garijo eren companys de partit i, a més a més, bons amics. I ho tornarien a ser també anys després. Però en aquells moments la continuïtat de Curtoys al front de la Secretaria del Govern Civil de Balears perjudicava als liberals i tot i estant els conservadors, i Cánovas, al poder; Garijo, aleshores polític de prestigi per haver estat poc abans Sots-secretari polític d'Hisenda, aconseguí la cessació del nostre paísà.

Afavoriren aquesta maquiavèlica operació les relacions dolentes entre els conservadors eivissencs liderats per Pere Tur i Palau i els de Palma. Arran de la destitució de Curtoys corregué per Eivissa una estrofa sornaguera reproduint un suposat diàleg entre Garijo i el ministre de la Governació conservador. Garijo se n'anà al ministeri i

*El ministro al verle entrar
a nuestro Panza le dijo:*

*—Sé muy bien señor Garijo
lo que viene usted a buscar.*

*—Perspicaz, ministro, sois
mas no comprendo por donde...*

*—Es que pidióme ya el Conde
el castigo de Curtoys.*

Curtoys tornà, idò, cap a Eivissa el mes d'abril de 1891 per exercir d'advocat. Comprà i altra vegada dirigí el setmanari *Ibiza* que ell havia fundat juntament amb altres companys de redacció del setmanari *El Ibicenco* que havien estat acomiadats l'any anterior pel propietari d'aquesta darrera publicació, en Josep Verdera i Ramon.

El *Ibiza* s'havia estat publicant mentre Curtoys residí a Palma exercint el seu càrrec en el Govern Civil.

Des de les pàgines del *Ibiza* Curtoys arremetia contra els liberals i no tardà en fer-ho igualment contra els conservadors de Palma i de Madrid, llavors en el poder, per quant no feien ningun cas als conservadors eivissencs.

Així la situació, a finals d'octubre de 1891 Felip Curtoys es decidí a constituir un nou partit polític que s'anomenà liberal romerista, seguidor de la línia ideològica del seu líder a nivell

nacional que era Francisco Romero Robledo, antic ministre de la Governació en anteriors governs presidits per Cánovas del Castillo.

Romero Robledo havia militat fins 1888 en el partit conservador, però aquest any per diferències amb Cánovas havia fundat amb els seus seguidors la línia reformista que també fou anomenada, pel seu nom, romerista. L'home de confiança de Romero Robledo a Eivissa fins 1888 havia estat Josep Riquer i Llobet, el qual per aquestes mateixes dates inicià un moviment d'esmunyiment de les files conservadores cap a les liberals fusionistes de Sagasta.

El cap dels liberals romeristes a Palma era Enric Carles Cuschieri.

El comitè dirigent del nou partit polític eivissenc, el lema del qual era justícia i moralitat, quedà constituït així en una reunió que es celebrà el 31 d'octubre de 1891, a les 8 de la tarda, a la casa de Miquel Tuells on després hi hagué l'hotel Noray:

President honorari: Francisco Romero Robledo.

President efectiu: Felip Curtoys i Valls.

Vicepresident: Vicent Jordan i Mira (sempre fidel a Curtoys).

Secretari: Artur Pérez Cabrero (Director de *El Coco*).

Vocals: Ricard Gotarredona Hernández (cunyat de Curtoys).

Bartomeu de Roselló i Tur.

Josep Cardona i Ferrer.

Bartomeu Ramon i Gotarredona.

Si es féu el partit per anar contra els conservadors, malament els resultà l'operació ja que poc després Romero Robledo acceptava ser ministre d'Ultramar amb un nou govern de Cánovas.

En celebrar-se, l'any vinent, l'1 de setembre de 1892, eleccions per diputats provincials, uns i altres varen ser vençuts pels liberals eivissencs seguidors de Garijo.

La política eivissenca travessava una situació extremadament tensa; els enfrontaments entre els dos periòdics locals *El Ibicenco* liberal i *Ibiza* liberal romerista es produïen diàriament. Josep Verdera propietari del primer i Bernat Ramon i Ferrer director del segon, es barallaren i es pegaren a la sortida de la població, on avui hi ha el passeig de

Diario de Ibiza, diari en el qual col·laborà assíduament Felip Curtoys. Foto: Toni Pomar.

Vara de Rey, i acabaren en el jutjat. Joan Palerm i Ribas, un altre director de *Ibiza*, el feu demandar judicialment per l'advocat i telegrafista Josep Guasch i Vich –llavors encara jove, que més endavant seria director de presons i seria distingit amb el títol de fill il·lustre de Santa Eulària– per qüestions electorals sent la primera vegada en la història de la premsa d'Eivissa que un director de periòdic era demandat. L'afer acabà en res i el mateix *Ibiza* publicava després de l'acte de conciliació:

*Guasch: Vos estáis demudado, trémulo... ¡por vida mía!
¡Cualquiera imaginaría que sois vos el demandado!*

De *Organillo de notas falsas i papel escupidera* qualificaven els de l'*Ibiza* a *El Ibicenco* que tampoc es quedaven endarrera en provocacions i insults: Expressions com *los borregos del nuevo rebaño municipal que guía y dirige afamado pastor... No hubo sesión pues no pudo contarse suficiente número de cabezas de ganado en el aprisco del ex-convento. Tienen al frente a gente a cual más adoquín y salvaje. Periódico*

indecente de los que ven la luz en España. Lo más soez conocido, deshonra y bochorno de la prensa española, expresivos con aquestes, dic, eren el pa de cada dia.

Dit tot l'anterior, marginal però que ens situa en aquell temps, és més fàcil comprendre el fet següent:

L'1 de gener de 1892, a la tarda, en Felip Curtoys acompanyava la comitiva d'un enterrament que pel carrer de la Creu es dirigia cap al cementeri de ses Figueretes. D'entre els assistents s'avençà un desconegut que amb una pistola en una mà i un ganivet a la cintura atacà Felip Curtoys. Es produí un gran aldarull però les persones que anaven amb Curtoys pogueren reduir l'agressor que lògicament fou detingut i empresonat juntament amb un còmplice. Curtoys fou atès d'unes lesions no gaire greus en una botiga propera del mateix carrer.

Les dues persones detingudes, forasteres, Juan Hernández i *José el Cartagenero*, havien estat vistes, dies abans vagant pel Puig des Molins, per on Curtoys acostumava passejar alguna tarda.

El judici oral corresponent se celebrà amb jurats el mes de juny següent, i com l'advocat Curtoys va insistir que no se'ls condemnàs, els agressors foren embarcats cap a la península.

Ja s'ha dit que en aquesta dècada dels anys 90 es pot apreciar en Curtoys, que prompte compliria 60 anys, un allunyament progressiu de la política activa per dedicar-se més als seus assumptes d'advocat i per escriure molt més.

D'abril de 1891 a juliol de 1899 va viure a Eivissa treballant com advocat en diferents casos. Es podria dir que va ser el primer gestor administratiu que tengué la nostra illa ja que igual s'ocupava de defensar una causa pròpia d'un advocat que gestionava lliurar un jove de fer el servei militar. En aquells temps es feia de tot com es pot comprovar per la següent tarifa d'honoraris del seu despatx del carrer de Sant Domingo número 10 de Dalt Vila:

Escriure una carta: 50 cèntims.

Escriure un memorial: 1 pesseta.

Treure un compte aritmètic: 50 cèntims.

Versos de felicitació: 1 pesseta.

Redacció d'un anunci: 50 cèntims.

Redacció d'un anunci en vers: 1 pesseta.

Com a advocat i per atendre aquests encàrrecs tenia el seu despatx obert al públic de 8 a 12 del matí.

Afegia la circular publicitària que dava lliçons diàries de francès per dues pessetes mensuals.

Al llarg de tota la dècada es manifestà partidari de la línia localista que defensaven els conservadors eivissencs que primer intentaren, sense èxit, col·locar Joan Roman al Congrés de Diputats, i més endavant, ja amb èxit, Pere Tur i Palau.

Però ja no era el Felip Curtoys actiu d'abans. En els seus escrits de to paternalista s'endevina un cert desencís. Continuar, doncs amb l'exposició, seria entrar ara en la vida de Felip Curtoys com a periodista i escriptor. Però per allò que cal no passar-se amb la dosi, això serà matèria per a altres ocasions, que n'hi haurà, si Déu vol.

JOAN PRATS I BONET